

'll' teatre lliure

© Gérard Uféras

Once

creació i direcció **Anne Teresa de Keersmaeker**

Rosas

Teatre Lliure (Sala Fabià Puigserver), 30 i 31 de maig

Once

creació i direcció **Anne Teresa De Keersmaeker**

Rosas

---

intèrpret

Anne Teresa De Keersmaeker

---

escenografia i il·luminació **Jan Joris Lamers** / vestuari **Anke Loh** / música **Joan Baez in concert** 2a. part / so **Alexandre Fostier** / imatge **Aliocha Van der Avoort**

---

assistent de coreografia **Marion Ballester** / assistent de direcció artística **Anna Van Aerschot** / producció executiva **Patrick Martens** / director tècnic **Luc Galle** / tècnics **Harry Cole, José Nuno Fernández, Guy Peeters, Herman Sogerloos, Jan Vercauteren i Jeroen Wuyts**

---

i els equips del **Teatre Lliure**

---

coproducció **Rosas, De Munt/La Monnaie i Léonard de Vinci/Opéra de Rouen**

---

espectacle sense paraules

durada: 1h. 10' sense pausa

Horaris:	dissabte 30 de maig	20.30 h.
	diumenge 31 de maig	18 h.
Preu:	26 €	

Once, va ser creat el 27 de novembre del 2002 a l'espai **Rosas**. Vint anys més tard de *Violin Phase*, el primer solo d'**Anne Teresa De Keersmaeker**, la coreògrafa va presentar el segon solo de la seva trajectòria.

L'espectacle treballa a partir de les cançons de protesta extreptes del disc *Joan Baez in Concert* (segona part), que constitueixen el decorat musical de l'espectacle, i que alhora el fan personal i universal. De Keersmaeker recorre a aquest disc de vinil de fa quaranta anys per reflexionar les qüestions més profundes sobre la relació entre l'individu i el món que l'envolta, amb la veu vibrant i lluminosa de Baez, icona dels anys 60 i del moviment pacifista. La Joan Baez jove, sola amb la seva guitarra, filla de dos emigrats als Estats Units: el físic mexicà Albert Vinicio i l'escolesa, Joan Bridge Baez.

més informació:

<http://www.rosas.be>

<http://www.criticaldance.com/features/2003/AnneTeresaDeKeersmaeker20030900.html>

Anne Teresa De Keersmaeker

A principis dels anys 80, en un clima que veia com la dansa se situava lentament també en un primer pla de les arts escèniques, la jove coreògrafa Anne Teresa De Keersmaeker porta a escena el seu primer espectacle: *Asch*. Aquesta antiga alumna de MUDRA, l'escola fundada per Maurice Béjart, dona realment una nova orientació a la dansa a Flandes (Bèlgica). El 1981 s'instal·la a Nova York per estudiar a la Tisch School of the Arts on entra directament en contacte amb la dansa americana postmoderna.

Aquesta influència es fa sensiblement present al seu espectacle següent, *Fase*, quatre moviments de la música de Steve Reich (1982) que fa que ràpidament se situï al punt de mira de la dansa contemporània del moment. La conseqüència lògica d'aquest fet és la fundació, el 1983, de la seva pròpia companyia de dansa, Rosas, amb l'espectacle *Rosas danst Rosas*. La música, una composició creada conjuntament per Thierry De Mey i Peter Vermeersch, mostra la força motriu de la dansa. A partir d'aquí, la relació particular entre la dansa i la música es converteix en una constant de l'obra de De Keersmaeker.

Des de *Rosas danst Rosas*, el seu treball es beneficia primer i sobretot del suport d'Hugo De Greef, director del Kaaaitheater. Durant aquest període realitza una llarga sèrie d'espectacles molt diferents entre ells: *Elena's Aria* el 1984; *Bartók* i *Aantekeningen* el 1986; les peces de teatre *Verkommenes Ufer*, *Medeamaterial*, *Landschaft mit Argonauten* el 1987 i, el mateix any, *Mikrikosmos-Momnumnet Selbstporträt mit Reich und Riley (und Chopin ist auch dabei)* i *In zart fliessender Bewegung-Quatuor Nr.4*.

Ottone, Ottone (1988) és la seva primera producció coreogràfica per a un gran teatre. Es caracteritzava per la rigidesa estructural i per tenir una estètica molt evocativa del barroc. El 1990, De Keersmaeker compon *Stella*, un "espectacle femení" en el qual destaca la seva forma tan personal de treballar amb les ballarines. El mateix any, estrena *Achterland*, amb música de György Ligeti i Eugène Ysaie interpretada en directe.

Torna a posar en pràctica el lligam entre la dansa i la música el 1992, amb *Erts*, on afegeix també l'element del vídeo. *Erts* és un espectacle de llarga durada en el qual la música també s'interpreta en directe, ja que l'obra respon a la invitació del director Bernard Foccroulle a la companyia per actuar a l'Opera Nacional de Brussel·les – a partir d'aquest moment, Rosas es converteix en la companyia de dansa resident a La Monnaie. En aquest context nou, Anne Teresa De Keersmaeker es fixa tres objectius: intensificar per endavant la relació entre la dansa i la música, desenvolupar un nou repertori i fundar una

nova escola de dansa a Bèlgica per suplir el buit creat per la desaparició de MUDRA a Brussel·les el 1988.

A finals dels 80, l'obra de De Keersmaeker és reconeguda plenament tant a Bèlgica com a l'estranger. *La producció Mozart Concert Aria's, un moto di gioia* (1992) es presenta a la Cour d'Honneur del Festival d'Avinyó. A més, aquell mateix any, al foyer de l'Opera de Gand, Peter Greenway dóna un tomb a la companyia Rosas amb una coreografia íntegrament concebuda per ser projectada. La secció de dansa del Holland Festival el 1993 és dedicada íntegrament a De Keersmaeker amb una sèrie de reposicions i amb la primera representació de l'obra *Toccata*.

Kinok, una col·laboració amb Thierry De Mey i el conjunt Ictus, es presenta al KunstenFESTIVALdesArts el 1994. És la prefiguració d'*Amor constante más allá de la muerte*, una coreografia musicalment complexa i extremadament virtuosa que s'estrena aquell mateix any. L'obra revela clarament l'evolució de la dansa de Keersmaeker. A partir d'un llenguatge coreogràfic inicialment fet a mida pel seu propi cos, la coreògrafa evoluciona cap a un llenguatge estretament lligat a intèrprets determinats. La força d'aquesta dansa consisteix en aconseguir un vocabulari personal amb una estructura particularment forta. Amb el desenvolupament de la companyia, el llenguatge coreogràfic és depurat progressivament i els moviments es van arrelant més profundament al vocabulari clàssic.

El 1995, De Keersmaeker crea *Verklärte Nacht* per a la gala en honor a Schönberg Erwartung al Teatre de La Monnaie. El 1996, alguns elements d'aquesta producció són readaptats a l'obra *Woud*, tres moviments de la música de Berg, Schönberg i Wagner. El 1995 és també l'any de la fundació, a partir de la iniciativa entre Rosas i La Monnaie, de la P.A.R.T.S Performing Arts Research and Training Studios, una escola de dansa internacional dirigida per De Keersmaeker. En quatre anys, els estudiants reben una formació que tracta les diferents tècniques de la dansa. L'escola es distingeix també pel fet de prestar una atenció particular a la música, al teatre i a l'adquisició d'un sòlid bagatge intel·lectual.

A finals del 1997, amb *Just Before*, De Keersmaeker es lliura un cop més al seu amor per la música a partir de les pàgines de Magnus Lindberg, John Cage, Yannis Xenakis, Steve Reich, Pierre Bartholomé i Thierry De Mey. El 1998 De Keersmaeker s'arrisca a portar en escena la seva primer òpera amb *Le Chateau de Barbe-Bleu* de Bela Bartók. Amb *Drumming* reprèn la música amb percussions de Steve Reich com a base d'una coreografia concentrada, particularment enèrgica i d'una factura rigorosa. L'important, de *Just Before*, és

la conjunció de la dansa i el text. *Tippeke*, el curtmetratge sobre el qual començava l'obra *Woud*, n'és un primer esbós. De Keersmaeker s'endinsa en un bosc mentre recita una cançó infantil. Associa les paraules claus d'aquesta cançó infantil amb moviments precisos, com es fa sovint amb aquests tipus de cantarelles. *Just Before* és la primera fase d'aquesta recerca d'una conjunció del text i la dansa, de la significació del moviment i del llenguatge del cos. Anne Teresa De Keersmaeker rep el recolzament en aquest treball de la seva germana Jolente, membre del col·lectiu teatral Stan.

Tres espectacles més sorgeixen d'aquesta associació de la dansa i el text. El març de 1998, una ballarina de Rosas i un actor de Stan es reuneixen a *Quartett*, un text de Heiner Müller. El maig del '99, la relació text-música és encara més aprofundida per la coreògrafa a *I said I* una obra basada en la peça de teatre *Selbstbeziehung (Introspection)* de Peter Handke. Aquestes col·laboracions culminen l'any 2000 amb *In real time*, un gran projecte que reuneix a escena totes les ballarines de Rosas, tots els actors de Stan i els músics del conjunt de jazz Aka Moon.

Seguidament, el 2001, retorna a la dansa pura amb *Rain*, amb música de 18 intèrprets de Steve Reich i, es retroba també amb la intimitat de la dansa amb *Small Hands (our of the lie of no)* un duet amb Cynthia Loemij.

El 2002 salta a l'escenari la gran creació per a tots els ballarins de la companyia, *April me (but if a look should)*. La temporada 2001-2002, l'aniversari dels vint anys de la fundació de Rosas i dels deu anys que resideixen al Théâtre Royal de la Monnaie, s'estrena *Soirée Répertoire* i es reestrenen les produccions textuais. Les peces *Rain* i *Drumming*, interpretades en directe són les peces culminants de l'aniversari. A finals del 2002, es presenta el segon solo de la carrera d'Anne Teresa De Keersmaeker: *Once* amb la música de Joan Baez. L'any de l'aniversari conclou amb l'exposició *Rosas XX* que es manté fins a principis del 2003 al Palau de Belles Arts de Brussel·les. El 2003 segueix amb la segona direcció d'òpera, *I due Foscari* de G.Verdi, i la gran producció "jazz" per a tot el conjunt instrumental *Bitches Brew*, *Tacoma Narrows* el primer espectacle on la improvisació entra en escena.

Kassandra, el 2004, significa una continuació en la cooperació amb Jolente De Keersmaeker. Les dues produccions del 2005 són *Desh (la seconde moitié de la nuit)* amb Salva Sanchis com a co-coreògraf, i *Raga for the Rainy Season / A love Supreme* reuneixen la música de l'Índia i el jazz de John Coltrane. L'any 2006 es produeix la confrontació amb una nova força d'inspiració musical de l'obra d'Anne Teresa De Keersmaeker: per primer cop coreografia una música

de Claude Debussy. Per aquesta mateixa creació, *D'un soir un jour*, George Benjamin escriu *Dance Figures*, tocada per la gran orquestra simfònica de La Monnaie sota la direcció de Kazushi Ono.

Més tard, el mateix any, crea un segon repertori de gala: *Bartók/Beethoven/Schoenberg*, que reprèn tres peces clau de l'obra de Keersmaeker. El 2006 La Brooklyn Academy of Music (BAM) escull Anne Teresa De Keersmaeker per obrir el Festival Steve Reich 70. La coreògrafa ret també homenatge al compositor el 2007 amb *Steve Reich Evening*, una funció de gala composta per peces ja existents i dues de nova creació a partir de la seva música. Finalitza aquest període amb *Keeping still*, un peculiar solo amb parella, creat amb la col·laboració de l'artista plàstica Ann Veronica Janssens.

El 2008 ha treballat en la música de Bach, Webern i Schoenberg i ha creat *Zeitung* amb la pianista i compositora Alain Franco. Actualment prepara *The Song*, una producció per a 10 ballarins amb la col·laboració d'Anne Veronica Janssens i Michael François que s'estrenarà el 24 de juny del 2009 al Théâtre de la Ville de París.

Conversa amb Anne Teresa De Keersmaeker

per Donald Hutera

*Una vegada vaig tenir un amor, ara ja no el tinc
Ell ha marxat i m'ha abandonat, ell ha marxat i m'ha deixat afligida i gemegant
Ahir a la nit en un somni vaig imaginar que realment el veia
La meva joia, preciosa, estava allí asseguda, somrient-me
I em vaig despertar, però no el vaig trobar
Aleshores els meus ulls es van tornar una font desbordada de llàgrimes
M'aventuraré cap a Anglaterra, cap a França i Espanya
Tota la meva vida m'aventuraré seguint el cabdal principal
Una vegada vaig tenir un amor...*

La lletra aquí citada pertany a una cançó del disc de *Joan Baez in Concert, Part II*, un clàssic del 1963. La gravació destaca per les balades de folk tradicionals i els himnes lliurats amb puresa cristal·lina per la popular vocalista americana i activista pacifista. Aquesta és la part musical del solo d'Anne Teresa De Keersmaeker's, *Once*. A *Once*, lleugera, solta i amb un vestuari senzillament elegant, De Keersmaeker ocupa l'escena que sovint se sustenta en una il·luminació a la Rembrandt. La seva dansa és desperta, expressiva i de vegades gestual. El seu objectiu no sembla ser interpretar la lletra de la cançó de Baez sinó el seu esperit i el to de la soprano, la vibració de la qual sembla una campana. De tant en tant, ella articula silenciosament les lletres però ocasionalment la música es talla de cop.

Encara he de veure en directe la peça, tot i que Cristian Duarte, el coreògraf brasiler de dansa, ja ho ha fet. Com a persona que ha estudiat a l'escola PARTS, que De Keersmaeker dirigeix a Brussel·les, ell té un coneixement especial sobre la coreògrafa i el seu treball.

"Anne Teresa està molt forta en aquest solo." Duarte s'entusiasma i dóna molts detalls de les expressions de dansa que ella utilitza. *"Normalment ella treballa amb aquesta estructura d'expressions que retornen al moviment, a les transformacions, al model de pista de ball complexa. Al solo, tot i que jo pensí que aquesta manera de fer és allà, hi veig a més una part molt personal. Ella es deixa anar totalment, però al mateix temps és super conscient de cada una de les seves accions en l'espai artístic. Té aquesta capacitat, i la música de Joan Baez fa de tot això una cosa afable i una mica utòpica, sobretot en moments concrets. M'encanta!"*. Les paraules de Duarte flueixen lliurement, a diferència del seu tema.

De Keersmaeker està distreta durant la nostra conversa, que ha de ser necessàriament breu i a llarga distància. És el seu últim dia a la oficina de Rosas abans de les vacances d'estiu i la seva filla de sis anys està asseguda al seu costat. *"M'està prenent el llapis de llavis. L'he de deixar amb algú que la vigili"*. De Keersmaeker també té un fill de nou anys. Investigo com la maternitat ha afectat la seva professionalitat. *"La feina arriba a ser més i menys important"* em respon.

Recordant *Once*, De Keersmaeker diu *"No vaig tenir constància del disc fins que vaig complir dotze anys. Després d'escoltar After Small Hands –la cançó de la capçalera d'aquesta entrevista– vaig voler fer un solo. Em sentia molt inspirada per la diversitat de les cançons i la seva economia de significats, només una veu i una guitarra, i amb les grans i petites històries explicades a totes elles"*. Les cançons tenen a la vegada una rerefons polític i emocional. *"La decisió d'agafar aquesta música va ser presa abans de l'11-S"* replica, *"però és veritat que a partir de la situació política que va ocasionar aquest fet la peça és més rellevant"*. *Once* té un aire gairebé improvisat, però no totalment, la qual cosa apunta a la pregunta que li faig sobre el balanç entre l'instint i el càlcul en la dansa de Keersmaeker. *"Van junts, però tot està cuidadosament compostat. El punt és tenir present el sentit de la llibertat dels treballs i evitar encabir-hi coses a tort i a dret"*.

Li menciono el meu desig en augment de veure espectacles de dansa que són també bon teatre. *"Molts coreògrafs esperen més dels seus ballarins que dels seus passos, i jo personalment també ho crec així, ja que el coneixement teatral és una part molt important d'un ballarí i del procés total que implica fer dansa."* Ella és una persona que dóna molt d'ella mateixa i que, al mateix temps, és super conscient de les seves accions a l'espai escènic, i per això ho mostra. Aquesta qualitat és central a *Small Hands*, un duet suggestivament entre parèntesis, com també a *Out of the Lie of No*. En aquest, De Keersmaeker i Cynthia Loemij salten, corren, volen i rodolen amunt i avall per terra i saltant enlaire com un parell d'adolescents perdudes a la llum de la lluna. El seu ball té un punt positivament llunàtic. Les dues dones actuen per a un aforament limitat i en cercle. *"Tenir aquesta relació totalment diferent amb ells ho fa molt especial"*, diu De Keersmaeker. *"Allí dalt, estem molt pròximes a ells, no com si estiguéssim assegudes damunt seu, però gairebé. Tu vols compartir amb la gent, endur-te'ls amb tu"*.

Duarte considera *Small Hands* *"molt fresca i romàntica"*, potser per la música de Henry Purcell. *"Cynthia Loemij és una magnífica ballarina; el temps sembla aturar-se davant meu quan la veig moure's"*. De Keersmaeker s'entusiasma de la mateixa manera parlant de la seva companya de ball. *"Cynthia ha estat a la*

companyia molt de temps –des de 1991. Ella ha ballat totes les obres i és qui té un coneixement més profund del vocabulari i del repertori. És una ballarina fantàstica”.

De Keersmaecker reivindica no tenir molt clar com va arribar a escollir la música de Purcell. *”Suposo que per la seva transparència i resplendor”, diu provant d’explicar-ne l’atracció, “la mena d’harmonia i de sentiment que desprèn. Em sento feliç de poder ballar Purcell a Anglaterra, perquè és molt més que una figura reconeguda del país. Amb aquesta obra he posat en pràctica una manera molt diferent d’escollir la música i l’espai. Al mateix temps, és una història contínua.”*

Setembre del 2003. Critical dance.com